

L'auca del galerisme recent a Girona (1999-2019)

Els darrers vint anys ens han llegat un paisatge artístic desolat que troba la seva part més visible en el tancament d'una gran part de les galeries d'art de les comarques de Girona. Recordem alguns dels espais que han tancat i repassem els que encara resten en actiu a diverses localitats del territori.

Text > EUDALD CAMPS, crític d'art

La història recent del galerisme a Girona podria assumir la forma de la literatura de canya i cordill, una mena d'auca on el plantejament, el nus i el desenllaç vindrien a ser, com en els cèlebres *Quatre quartets* de T. S. Eliot, una mateixa cosa. Volem dir que, en el fons, la naturalesa parabòlica del relat que ens ocupa fa que sigui molt difícil no fer-ne una lectura de caire, diguem-ne, moralitzant. «The captains, merchant bankers, eminent men of letters, / The generous patrons of art, the statesmen and the rulers, / [...] all go into the dark», escrivia Eliot a *East Coker*. ('Els capitans, executius de banca, autors eminents, / els mecenes pròdigs, els estadistes i els governants, / [...] tots s'endinsen en la fosca', segons la traducció d'Àlex Susanna.)

Des del tombant de segle fins als primers anys de la crisi, es va covar el desastre mitjançant una bombolla cultural que, en molts aspectes, no es diferenciava gaire de la resta d'inflamacions del mercat; assumit el temporal, la ressaca posterior feia preveure un desert a llarg termini que, ara ho sabem, només ha estat lleument palliat amb algunes iniciatives privades i l'acció institucional (encarregada, paradoxalment, de mantenir viva la inflació en el sector). Tot plegat és com les tempestes perfectes: no només no n'hi ha prou amb un sol factor perquè es produeixin, sinó que és necessari que conflueixin multitud d'elements per tal d'explicar-ne la virulència.

Tot apunta que la bombolla immobiliària va anar acompanyada de moltes

>> Des de fa quatre dècades, el Taller Galeria Fort organitza el Miniprint Internacional. (Autoria: EUDALD CAMPS)

altres bombolles que, a la manera dels rènecs, es van dedicar a inflar-se sense miraments bo i oblidant que quan la conjuntura no és tan folgada hi ha qui pot decreïxer «tranquil·lament» i qui, per contra, esclata en milers de fragments. Ras i curt: l'actual situació en què es troben les galeries d'art no seria tant una conseqüència de la crisi com l'amarga visualització d'una situació inflacionista artificialment mantinguda

al llarg dels anys de bonança. I és que, generalitzant, allò que les galeries d'art haurien malgastat al llarg dels darrers vint anys és el crèdit de què disposaven. La història és prou coneguda: han tendit a renunciar al seu paper de *constructores de sentit* a canvi dels beneficis ràpids fruit de l'especulació i, per extensió, han substituït la figura del galerista erudit (capacitat per formar nous públics) per la trista figura del mercader

>> Un dels espais expositius de la Galeria Miquel Alzueta al Palau de Casavells. (Autoria: TONI VILCHES)

que confon valor i preu. La seva desaparició, en aquest sentit, només era qüestió de temps.

Girona

Des de finals dels anys vuitanta del segle passat fins a la seva transmutació en allò que avui coneixem com a Bòlit, les Sales Municipals d'Exposició van ser el millor aparador possible per als artistes de Girona. Els autors que trobàvem a les Sales eren gairebé els mateixos que trobàvem a les galeries d'art. L'existència de vasos comunicants entre el sector públic i el privat era una felicitat que encara avui no hem estat capaços de rehabilitar. L'exposició que, l'estiu de 1994, es va realitzar per commemorar «Cinc anys d'art contemporani» a les Sales Municipals comptava amb mig centenar d'autors que vindrien a representar les principals tendències que feien més o menys fortuna en els

diversos espais privats de la ciutat. Alguns noms a tenir en compte d'aquella mostra, diguem-ne indexal, són Pep Admetlla, Jordi Amagat, Enric Ansesa, Pep Aymerich, Isabel Banal, Ester Baulida, Leonard Beard, Pep Camps, Quim Corominas, Montserrat Costa, Quico Estivill, Gabriel, Javier Garcés, Narcís Gironell, Lluís Hortalà, Mim Juncà, Assumpció Mateu, Àlex Nogué, Pere Noguera, Carme Sanglas, Francesc Torres Monsó o Lluís Vilà.

Sigui com sigui, l'arrencada del nou mil·lenni va estar amarada per un cert clima d'optimisme que es traduïa en un teixit galerístic que, en el fons, era poc ambiciós i pràcticament impermeable a propostes nascudes més enllà de les nostres fronteres. Algunes mostres destacables d'aquella època poden ser les de l'arquitecte i dissenyador Rafael Marquina a Can Marc (2000), Manel Palahí a l'Expocambra (2001), Joan-Pere

Viladecans a l'Artnau (2002), Gerard Sala a la Morandi (2003), la mostra «1900-1999, un segle d'avantguardes a Catalunya» a El Claustre (2004), Raimond Vayreda a la Giart (2005), Assumpció Mateu a Només Art (2006) o Anna Perpinyà a Art AG (2007). Val a dir que, de totes aquestes galeries, actualment només continua en actiu El Claustre.

Les paraules del filòsof T. W. Adorno ressonen encara avui amb especial força: «Només allò que no necessita comprendre [referint-se al públic en general] li és intel·ligible; només allò realment alienat, la paraula encunyada pel comerç, li fa efecte com a familiar que és». Innocent o culpable, el públic ha girat l'esquena a un determinat model cultural (i comercial) fent possible que, d'ençà que es va iniciar la crisi, a Girona hagin tancat les portes nombroses galeries: Art 25, Art 22,

>> Interior de la Galeria Marges-U, de Cadaqués. (Autoria: EUDALD CAMPS)

Punt d'Art, Giart, Presenta o Només Art en són algunes. I, anant una mica més enrere, podríem citar, per la seva rellevància, el Palau de Caramany o la Francesc Machado. Unes sales que van oferir, amb fortuna desigual, el contrapunt necessari al paradigma encarnat per El Claustre, a saber, el d'una galeria basada en un poderós fons d'art que la manté ben irrigada gràcies al flux regular que li subministren els seus més de dos mil socis. I això sense parlar de la desaparició de centres d'art emblemàtics com la Fundació Espais de Girona o l'Espai Zero1 d'Olot, o d'altres galeries fora de la capital de caràcter més estacional, com ara Cyprus Art a Sant

Feliu de Boada o Botó de Roda a Torroella de Montgrí.

Tot plegat fa que aquests darrers deu anys hom s'hagi de plantejar, de manera molt seriosa, quin és el model que cal seguir (si és que té sentit seguir-ne algun) i, sobretot, quina és la parcel·la de responsabilitat que ens toca assumir a fi de seguir lluitant per aquella mena de cultura que ens fa ciutadans més lliures, tot i que no necessàriament més feliços.

Olot

La notícia, a finals de 2015, del tancament de la Galeria d'Art Arcadi Calzada, després de quaranta-dos anys d'activi-

tat, venia a confirmar de manera molt visible allò que ja feia anys que més o menys s'entrellucava, és a dir, el col·lapse d'un paisatge galerístic que, fins no fa gaire, vivia en la pràctica opulència. Un article de l'artista Quim Domene (*El Cartipàs*, núm. 92, febrer de 2016) pot il·lustrar-nos-ho a la perfecció: «Amb el tancament de la Galeria d'Art Arcadi Calzada —abans Galeria Sant Lluc— com a espai expositiu, s'acaba a la nostra ciutat el boom de les galeries privades d'art. Fa poc que també ha tancat les seves portes al públic la Galeria Fons d'Art [...] Actualment, només queda la degana Les Voltes, però amb poca activitat d'exposicions individuals. Hi

>> Vista del centre perpinyanès *Àcentmètresducentredumonde*. (Autoria: EUDALD CAMPS)

ha d'altres espais on esporàdicament es fan exposicions, però que no podríem catalogar com a galeries».

La simptomatologia venia a ser la mateixa que afectava Girona i, per tant, el diagnòstic coincidia. I encara més: es tractaria d'una problemàtica generalitzada a tot el territori català. L'estudi del crític Jaume Vidal, *Galerisme a Barcelona (1877-2012), descobrir, defensar, difondre l'art*, posava al descobert alguns canvis d'estratègia ineludibles que han adoptat els espais supervivents que transcendeixen l'àmbit local: presència a la xarxa, representació d'artistes, assistència a fires, internacionalització, recerca de mercats emergents, canvis d'ubicació física, tasques d'assessorament, cerca de nou tipus de col·leccionista, creació d'esdeveniments, curadories...

La suma i la resta

Quin és el panorama actual? A Girona ciutat, a banda d'El Claustre (durant els seus anys d'existència ha vist abaixar persianes a més de quaranta establiments), ens resten projectes culturalment poc ambiciosos com la Galeria Dual i Art en Brut i, com a nota positiva, la Galeria Richard Vanderaa, un espai

receptiu a propostes de revisió històrica i a un compromís amb la cultura viva i de qualitat.

Més enllà de la capital, és just valorar iniciatives com la Galeria L'Arcada, que fa més d'un quart de segle que és manté oberta al centre de Blanes, la Galeria Lola Ventós de Figueres, la Galeria Horizon de Colera o l'espai que, cada estiu, Miquel Alzueta obre al Palau de Casavells.

Finalment, Cadaqués ben bé podria ser considerat un biòtop a part. D'entrada, pel fet de comptar amb una galeria que no encaixa en el perfil predominant, fundada l'estiu de 1973 per Lanfranco Bombelli, la Galeria Cadaqués ha estat l'espai que ha comptat amb una major presència d'artistes internacionals de rellevància. Dirigida per Huc Malla des de 2003, ha permès redescobrir noms clau del passat al costat d'autors inèdits a la galeria, com Frederic Amat, Antoni Llena, Evru o Albert Serra. També hi resulta encomiable la persistència de projectes com el Mini Print Internacional, promogut pel Taller Galeria Fort des de fa gairebé quaranta anys, o la Galeria Marges-U, incombustible gràcies a l'energia obsti-

nada de Nobuko Kihira i Gustau Carbó Berthold. Sigui com sigui, Cadaqués també ha canviat lentament el seu model turístic basat en la cultura de qualitat per un altre de més especulatiu.

Epíleg nord-català

Tendim a pensar la galeria i el centre d'art o el museu com a realitats confrontades, com una oposició entre allò que representa l'esfera privada i la pública. És possible imaginar una síntesi? El Centre d'Art Contemporani *Àcentmètresducentredumonde*, creat el 2004, és una institució, segons els seus responsables, «sense ànim lucratiu, l'objectiu de la qual és la promoció de l'art contemporani en totes les seves formes». En aquest sentit, l'espai desplega una programació de qualitat sufragada mitjançant patrocinis privats (aportació mínima de 1.500 euros anuals deduïbles en un 60 %) i també amb unes tarifes força raonables (5 euros l'entrada general, gratuïta per als estudiants d'història de l'art) que ajuden a garantir-ne el funcionament. A mig camí entre la galeria i el centre privat, l'espai de Perpinyà demostra que altres vies són possibles.